

Veel gestelde vragen & antwoorden over aansprakelijkheid

VSV's en IGO's vragen zich regelmatig af hoe het zit met verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid bij integrale geboortezorg. Zo kan er bijvoorbeeld sprake zijn van civielrechtelijke of tuchtrechtelijke aansprakelijkheid. Het juridisch kader aansprakelijkheid (april 2019) en de handreiking verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid bij integrale zorg (april 2016) geven een goed inzicht in dit thema. Mede op basis hiervan is een overzicht van veel gestelde vragen en antwoorden opgesteld.

- **Wat is het uitgangspunt van aansprakelijkheid?**
Iedereen draagt zijn eigen schade, tenzij een ander hiervoor aansprakelijk is. Bij zorg voor individuele zwangeren is het uitgangspunt dat iedere geboortezorgprofessional verantwoordelijk is voor het eigen handelen.
- **Wat is stel- en bewijsplicht?**
Om in aanmerking te komen voor een schadevergoeding zal de zwangere/moeder moeten stellen en bewijzen dat de geboortezorgprofessional onzorgvuldig heeft gehandeld of heeft nagelaten te handelen daar waar dat wel had gemoeten.
- **Wat is het verschil tussen verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid?**
Verantwoordelijkheid is de verplichting om te voldoen aan één of meer juridische normen (zie volgende vraag). Aansprakelijkheid is de juridische consequentie die zich kan voordoen als niet aan deze norm of normen wordt voldaan.
- **Welke juridische normen spelen bij integrale geboortezorg?**
De belangrijkste juridische normen die spelen bij integrale geboortezorg zijn:
  - 1) Voldoen aan privaatrecht/WGBO.
  - 2) Voldoen aan de Wet Big/ tuchtrecht.
  - 3) Voldoen aan de Wkkgz.Deze normen geven de verplichtingen aan waaraan een geboortezorgprofessional moet voldoen.

I Voldoen aan privaatrecht/ WGBO

- **Met wie sluit de zwangere/moeder de geneeskundige behandelovereenkomst?**
De verloskundige sluit een geneeskundige behandelovereenkomst met de zwangere/ moeder. In voorkomende gevallen sluit de zwangere/ moeder een geneeskundige behandelovereenkomst met het ziekenhuis/ de gynaecoloog. Een IGO is géén zorgaanbieder (althans in de huidige verschijningsvormen) en sluit géén geneeskundige behandelovereenkomst met de zwanger/ de moeder. Dit ligt niet anders wanneer de IGO met een zorgverzekeraar contractuele afspraken maakt over integrale geboortezorg en -bekostiging.
- **Is het soort IGO van belang bij aansprakelijkheid?**
De huidige IGO's zijn géén zorgaanbieders/zorginstellingen. De IGO:
  - is niet verantwoordelijk voor Wkkgz verplichtingen (kwaliteit en afhandeling van klachten en geschillen).
  - sluit geen geneeskundige behandelovereenkomst met de zwangere (WGBO).
  - valt niet onder de wet toelating zorginstellingen (Wtzi).
  - zal niet snel voor de *inhoud van de zorgverlening* aansprakelijk zijn.

- o zal doorgaans niet voor de organisatie van de zorg/ het proces van de zorgverlening aansprakelijk zijn.

- **Geldt voor een IGO centrale aansprakelijkheid?**

De huidige IGO's zijn géén zorgaanbieders/zorginstellingen. Gevolg hiervan is dat er voor een IGO géén centrale aansprakelijkheid - zoals bij ziekenhuizen - geldt. Dus de IGO is niet mede aansprakelijk voor een eventuele tekortkoming in geneeskundige behandelovereenkomst die door een geboortezorgprofessional is gesloten.

- **Hoe zit het met civielrechtelijke aansprakelijkheid?**

Naast medische aansprakelijkheid voor moeder of kind (zie ook paragraaf II), bestaan er ook andere vormen van aansprakelijkheid. Bij samenwerking kan een nieuwe aansprakelijkheid ontstaan met de uitvoering van de samenwerkingsafspraken. Bijvoorbeeld een geschil over de verdeelsleutel bij integrale bekostiging of betalingen die de IGO ontvangt, maar niet doorsluisst naar de betrokken zorgaanbieder of een geschil over gegevensuitwisseling in het kader van Babyconnect.

Als uitgangspunt geldt dat alleen een rechtspersoon aansprakelijk is. Onder bijzondere omstandigheden kunnen naast de rechtspersoon ook de bestuurders persoonlijk aansprakelijk zijn. De bestuurder moet dan persoonlijk een ernstig verwijt kunnen worden gemaakt.

II Voldoen aan Wet Big/tuchtrecht

- **Hoe zit het met voorbehouden handelingen?**

De Wet Big regelt dat een aantal handelingen is voorbehouden aan bepaalde beroepsbeoefenaren. Voorbeelden zijn: - heekundige handelingen; - verloskundige handelingen; - puncties; - katheterisaties; - en het voorschrijven van UR-geneesmiddelen. Gynaecologen en verloskundigen hebben een *zelfstandige bevoegdheid* tot het verrichten van de aan hen voorbehouden handelingen en beslissen hiertoe zelf.

- **Hoe zit het verder met voorbehouden handelingen?**

Een geboortezorgprofessional die zelfstandig bevoegd is om een voorbehouden handeling te verrichten moet bekwaam zijn. Géén bekwaamheid betekent géén bevoegdheid. Anderen dan de aangewezen geboortezorgprofessionals kunnen *in opdracht* van een zelfstandig bevoegde geboortezorg professional een voorbehouden handeling verrichten. Hiervoor gelden specifieke delegatie- en acceptatiecriteria van de Wet Big.

- **Hoe zit het met niet voorbehouden handelingen?**

Alle geboortezorgprofessionals kunnen en mogen een niet voorbehouden handeling verrichten. Net zoals bij voorbehouden handelingen is bekwaamheid cruciaal bij het uitvoeren van niet-voorbehouden handelingen.

- **Hoe wordt bij tuchtrecht getoetst of een geboortezorgprofessional goed heeft gehandeld?**

Voor geboortezorgprofessionals voor wie tuchtrecht geldt, worden twee tuchtnormen gehanteerd:

- 1) Een handelen of nalaten in strijd met de zorg die hij/zij hoort te verlenen ten opzichte van de zwangere.
- 2) Een ander handelen of nalaten in strijd met het belang van een goede uitoefening van de individuele gezondheidszorg.

Met de tweede tuchtnorm kan een tuchtcollege een geboortezorgprofessional een maatregel opleggen als de organisatie van de geboortezorg een gebrek vertoont.

- **Wat is de professionele standaard en mag je hiervan afwijken?**

De professionele standaard is vastgelegd in de zorgstandaard integrale geboortezorg, andere standaarden, protocollen, richtlijnen, gedragsregels en dergelijke. In juridische uitspraken is vastgelegd dat een professional mag of zelfs moet afwijken van de professionele standaard, als dat in het belang van de patiënt is. Lokale afspraken kunnen ook een kader zijn voor de inhoud van de geboortezorg. Hiervan kan beargumenteerd worden afgeweken als een individuele geboortezorgprofessional niet de zorg van een goed hulpverlener in acht kan nemen zonder afwijking van de lokale afspraken. Een geboortezorgprofessional bespreekt een afwijking van landelijke richtlijnen of lokale afspraken met de zwangere en maakt een aantekening hiervan in het medisch dossier.

- **Is er voor een geboortezorgprofessional sprake van een gezamenlijke aansprakelijkheid?**

Nee, het is zeer onwaarschijnlijk dat een geboortezorgprofessional die samenwerkt in het kader van integrale geboortezorg daarvoor aansprakelijk wordt gesteld voor het handelen of nalaten van een andere geboortezorgprofessional. Tuchtrechtelijk gezien is er voor de geboortezorgprofessionals *géén gezamenlijke aansprakelijkheid* voor de inhoud van de zorgverlening aan de zwangere.

Uitgangspunt is dat iedere geboortezorgprofessional aansprakelijk is voor het eigen handelen of nalaten. Dit uitgangspunt geldt ook als geboortezorgprofessionals samenwerken. Wanneer een zwangere/moeder een klacht indient tegen een aantal geboortezorgprofessionals - ook in de situatie dat deze vermeend niet of onvoldoende hebben samengewerkt -, dan is er voor elke geboortezorgprofessional een *afzonderlijk oordeel* over het handelen of nalaten.

- **Is er gezamenlijke aansprakelijkheid bij een coördinerend zorgverlener?**

Ook als samenwerkende geboortezorgprofessionals een van hen aanwijzen als coördinerend geboortezorgprofessional die daarmee aanspreekpunt voor de zwangere is, dan blijven de geboortezorgprofessionals ieder voor zich aansprakelijk voor het eigen handelen of nalaten. Aandachtspunt hierbij is hoe een geboortezorgprofessional omgaat met de situatie dat hij/zij niet of niet tijdig informatie krijgt van de coördinerend zorgverlener.

III Voldoen aan de Wkkgz

- **Hoe wordt in algemene zin getoetst of een geboortezorgprofessional goed heeft gehandeld?**

De Wkkgz schrijft voor dat geboortezorgprofessionals goede zorg moeten bieden. Geboortezorgprofessionals zijn verplicht om de kwaliteit van de verleende geboortezorg op een systematische wijze te registreren, te toetsen en op basis daarvan de geboortezorg te verbeteren.

In algemene zin gaat het om het volgende: *“De geboortezorgprofessional voldoet aan goed hulpverlenerschap. De zorg moet zijn verleend op een wijze die de redelijk bekwaam en handelend vakgenoot in dezelfde omstandigheden zou hebben betracht. De professional moet handelen overeenkomstig de professionele standaard van de eigen beroepsgroep.”*

- **Wat doet de inspectie?**

De inspectie gezondheidszorg en jeugd (IGJ) houdt toezicht op de kwaliteit en veiligheid van de geboortezorg. IGJ kijkt daarbij naar alle zorgaanbieders die betrokken zijn bij de geboortezorg. Hierin staat het terugdringen van risico's voor moeder en kind voorop: tijdens de zwangerschap, de bevalling en de kraamperiode. Het uitgangspunt voor het toezicht door IGJ zijn wetten zoals Wkkgz en Wet Big. IGJ toetst de zorgverleners aan: - de zorgstandaard integrale geboortezorg; - het advies *Een goed begin* van de stuurgroep zwangerschap en geboorte; - en de praktische uitwerking die de beroepsgroepen aan wet- en regelgeving geven in hun richtlijnen.

IV Slot

- **Hoe ga ik om met risico op aansprakelijkheid?**

Hoe hoger de kwaliteit van de zorg hoe lager het risico op aansprakelijkheid. Verder zijn preventie en verwachting management belangrijk. Zorgaanbieders hebben hiervoor een beroeps- en bedrijfsaansprakelijkheidsverzekering gesloten en voor tuchtrecht eventueel aangevuld met een rechtsbijstandsverzekering.

Voor IGO's, zijnde rechtspersonen is het raadzaam dat zij voor risico's die voortvloeien uit samenwerking een aansprakelijkheidsverzekering mogelijk aangevuld met een rechtsbijstandsverzekering afsluiten. Afhankelijk van de feiten en omstandigheden kunnen dergelijke verzekeringen gewenst zijn voor VSV's die rechtspersoon zijn. Voor een VSV die feitelijk een IGO in oprichting is, ligt dat meer voor de hand dan voor een VSV die (alleen) afspraken maakt over de kwaliteit van zorg en die verder niet of nauwelijks activiteiten buiten de eigen kring verricht/ niet of nauwelijks deelneemt aan het economisch verkeer.

Voor bestuurders van een rechtspersoon zijn er gerichte bestuurdersaansprakelijkheidsverzekeringen.

- **Zijn er aansprakelijkheidsverzekeringen voor netwerkorganisaties?**

Enkele marktpartijen onderzoeken de mogelijkheid van een overkoepelend verzekeringsarrangement voor VSV's/IGO's. Zolang een dergelijk arrangement er niet is, kunnen VSV partijen overwegen om verzekeringsissues in praktische zin op te lossen door de verzekeringspolissen aan te gaan met één en dezelfde verzekeraar. Hiermee creëer je de situatie dat er één partij is die een claim behandelt, één partij is die uitbetaalt en er géén verzekeraar is die naar een andere verzekeraar verwijst.

- **Zijn verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid een reden om geen VSV te vormen of een rechtspersoon op te richten?**

Nee, verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid behoren het vormen van een VSV of het oprichten van een rechtspersoon (VSV of IGO) niet in de weg te zitten. Bovenvermelde vragen en antwoorden geven hierop een heldere blik. Voor alles bestaat een passende oplossing of is die te bedenken en uit te werken.

- **Nog een andere vraag?**

Heeft u als VSV of IGO een vraag waarop deze FAQ geen antwoord geeft of is het gegeven antwoord in uw specifieke situatie niet voldoende, dan kunt u dit voorleggen aan:

juridischehelpdesk@collegepz.nl